

Meisjes en de publieke ruimte

kind & samenleving

Overzicht

Meisjes spelen minder buiten dan jongens. Hoe zorgen we er samen voor dat meisjes zich meer thuis voelen in de publieke ruimte?

In deze interactieve pdf leggen we uit hoe meisjes buiten spelen ervaren. We geven tips hoe je meisjes beter kunt ondersteunen in hun spel. Met 10 ontwerpprincipes voor een betere speelruimte hopen we je te inspireren om publieke ruimte voor meisjes te verbeteren en daarmee een meer inclusieve publieke ruimte te creëren voor iedereen.

Snel naar:

De home knop brengt je telkens terug naar deze overzichtspagina.

Deze pijl brengt je naar de volgende pagina.

Meisjes buitenspel?

Elk kind heeft recht op spelen. Daarbij hoort het kunnen spelen in de eigen buurt: op straat en op pleinen, op sportveldjes en speelterreinen. Of kinderen ook echt aan buiten spelen toekomen, hangt mee af van hoe veilig en kwaliteitsvol de publieke ruimte in die buurt is. Voldoende kleine en

grote speel- en ontmoetingsruimte in de buurt hebben, is lang niet overal vanzelfsprekend. Veel kinderen wonen in drukke buurten, op plekken waar te weinig toegankelijke groene ruimte is of waar er een gevaarlijke weg is die je niet veilig kan oversteken. Kinderen mogen ook niet zomaar overal naartoe of zijn afhankelijk van anderen om op speelplekken te geraken.

Voor meisjes gelden die bezorgdheden nog sterker dan voor jongens. Hun buitenspelen gaat nog minder vanzelf. [Ons buitenspelonderzoek](#) uit 2019 toonde dat **meisjes veel minder buiten spelen dan jongens**. Voor 100 kinderen die in de publieke ruimte spelen, zien we 63 jongens en 37 meisjes. En deze kloof is groter dan ze was in 2008. Vooral in de leeftijd tussen 9 en 11 waren de verschillen tussen jongens en meisjes opvallend. Waar dit juist de leeftijd is waar de meeste jongens buiten spelen, spelen meisjes opvallend minder buiten.

Hoog tijd dus om actief op zoek te gaan naar manieren om meisjes te ondersteunen om meer buiten te spelen. Hoe zorgen we ervoor dat meisjes meer kunnen, mogen, en willen buitenspelen?

Samen ontwerpen met meisjes

Deze publicatie is samen met meisjes ontwikkeld. In vier trajecten in Gent, Antwerpen, Mechelen en Leuven dachten we samen met meisjes tussen 10 en 12 jaar na over hun gebruik van de publieke ruimte, en ontwierpen zij de ruimte opnieuw.

We kozen expliciet voor de leeftijd tussen 10 en 12 jaar, omdat dit net de leeftijd is waarop kinderen de eerste stappen naar autonomie zetten. Ze mogen voor het eerst zelfstandig iets verder van huis spelen. Ze leren om zelf een weg over te steken. Ze gaan vaker spelen zonder toezicht van de ouders.

We kwamen in elk traject drie keer samen met de meisjes, waarbij we op verschillende manieren aan de slag gingen met hun omgeving.

Klik op de foto voor meer informatie over verschillende methodieken.

Hoe gingen we aan de slag?

Beweeg over de foto's
of klik voor meer info

Beleving en kijk op spelen

Meisjes vinden het fijn om te spelen in de publieke ruimte en zouden dit ook graag meer willen doen. In het spel zijn meisjes vooral op zoek naar **avontuur** en naar plekken waar er **iets te beleven** valt. Dit komt vooral terug in de collages die ze maken van hun ideale speelruimte: hoge torens en spannende glijbanen. Maar ook speelruimte die fantasiespel aanmoedigt, wordt vaak genoemd, zoals een romantisch plekje aan het water of een speeltoestel in de vorm van een schip.

Ze benadrukken dat **meisjes minstens net zo stoer zijn als jongens**. Er moeten dan ook geen aparte jongens- en meisjesruimtes komen. Er moet simpelweg **genoeg ruimte** zijn voor alle kinderen om te spelen. Denk hierbij aan meerdere voetbalpleintjes of duidelijk afgebakende ruimtes voor verschillende functies

zoals chillen, spelen en sporten.

Meisjes spelen volop en vinden het leuk om naar een speelplek te gaan. Naast het spelen vormt **'chillen'** een belangrijke activiteit. Dit doen ze graag op plekken waar ze welkom zijn en waar er genoeg plaats voor hen is. We zien dat het spelen snel overgaat in chillen en vice versa. Rondhangen bovenop speeltoestellen wordt bijvoorbeeld veel genoemd. De speeltoestellen zijn een belangrijke ontmoetingsplek, een centraal punt voor hun ontmoetingen.

Gender en inclusie

Als we spreken over jongens en meisjes, en over het ondersteunen van het spel van meisjes, dan gaat het niet over biologische verschillen. Het gaat over gender: over de maatschappelijke ideeën en verwachtingen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid. Die brengen ook ideeën met zich mee over wat jongens en wat meisjes 'gewoonlijk' zijn en doen, of over wat ze 'horen' te zijn of te doen. En dat geeft verschillen: dat meisjes minder aanwezig zijn in de publieke ruimte, heeft te maken met genderverschillen in verwachtingen, normen, rollen. Door even aandacht te vestigen op die welbepaalde groep, kunnen we achterhalen op welke manier de publieke ruimte beter op hen kan worden afgestemd. Hiermee streven we uiteindelijk naar een meer (gender)inclusieve publieke ruimte waarin eenieder zijn plekje vindt.

[Meer info vind je op de website van Rosa vzw](#)

Drempels om buiten te spelen

Hoewel meisjes graag buiten spelen, zijn ze toch minder buiten te vinden dan jongens. Meisjes lopen tegen bepaalde drempels op om naar buiten te gaan.

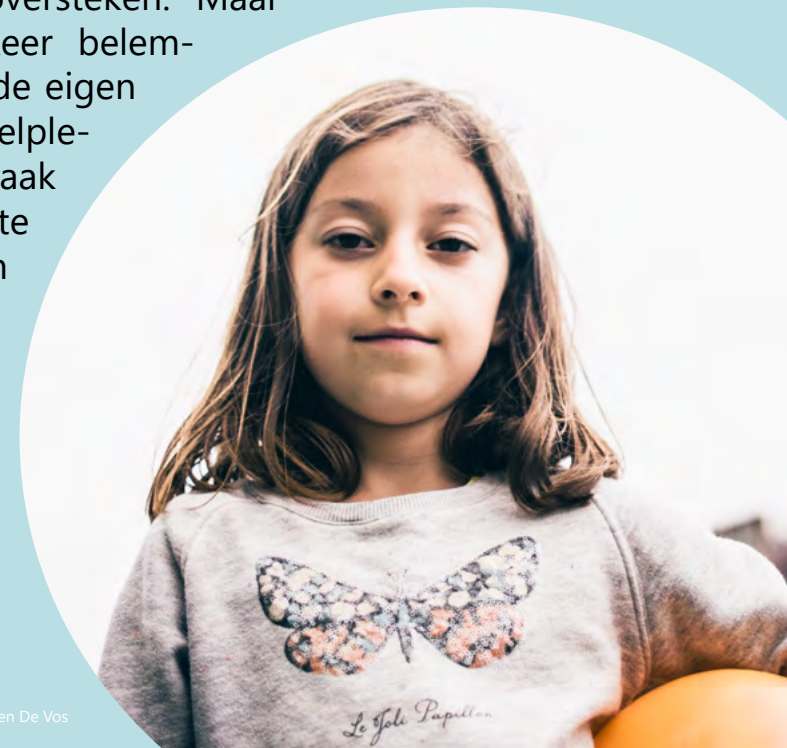
De belangrijkste drempel ervaren meisjes in het vinden van (speel)ruimte waar ze zich welkom voelen en die niet al geclaimd is door andere groepen. Zeker in zeer dichtbevolkte wijken is er vaak een tekort aan (kwalitatieve) speelruimte waardoor een ruimte sneller geclaimd wordt door één bepaalde groep. Het klassieke voorbeeld hierbij is een voetbalveld waar het meestal de oudere jongens zijn die de ruimte innemen.

Meisjes geven zelf aan dat het makkelijker is om binnen te blijven dan om naar buiten te gaan. Allereerst is het meestal fijn en comfortabel om thuis zijn. Het is eenvoudiger om simpelweg binnen te blijven dan naar buiten te gaan. De tablet, televisie of smartphone zorgen ook voor voldoende afleiding en die apparaten uitzetten vinden veel meisjes lastig.

Meisjes gaan het liefst samen met andere kinderen naar buiten. Alleen naar buiten gaan is een stuk minder aantrekkelijk.

Maar het is tegelijkertijd niet eenvoudig om met vrienden af te spreken. Die wonen in een wijk waar de meisjes nog niet naartoe mogen, of de vrienden hebben hobby's of verplichtingen zoals huiswerk maken of helpen in het huishouden.

Zelfstandig naar een speel- of ontmoetingsplek gaan is voor veel meisjes niet gemakkelijk. Ze wonen in een buurt met weinig speelmogelijkheden, maar zijn nog te jong om zich autonoom naar een andere speelplek te verplaatsen. Het autoverkeer is daarvoor één van de belangrijkste redenen. Een drukke weg mogen ze bijvoorbeeld nog niet zelfstandig oversteken. Maar het autoverkeer belemmert ook in de eigen wijk het speelplezier. Het is vaak te druk en te onveilig om in de eigen straat te spelen.

Buitenspelen ondersteunen

Om meisjes te laten buitenspelen, moet er eerst voldaan worden aan enkele basisprincipes die noodzakelijk zijn om het spel te faciliteren.

Vrijwaar het publieke karakter van publieke (spel)ruimte

Iedereen heeft recht op een fijne speelplek: niet alleen (grote) jongens, maar ook meisjes en kleine kinderen. Vaak zien we dat meisjes veeleer de hoeken van een speelplek opzoeken, omdat de centrale plek doorgaans bestaat uit een groot sport- of speelterrein, dat dan door andere groepen gebruikers wordt opgeëist. Bij een goed ontwerp moet nagedacht worden hoe je verschillende centrale plaatsen creëert op een speelruimte, die door iedereen gebruikt kunnen worden.

Als meisjes zelf speelruimte gaan ontwerpen, denken zij aan verschillende speel- en ontmoetingsmogelijkheden voor iedereen, en niet per se op de eerste plaats aan zichzelf. Zo moet er bijvoorbeeld een kleine zandbak zijn voor kleine kinderen, maar moet er ruimte blijven voor verschillende (bal)sporten. Een goede publieke ruimte creëert mogelijkheden voor alle groepen gebruikers, ook als die uit verschillende generaties komen.

Tegelijk hebben de meisjes graag dat een plek inspeelt op hun eigen manier van spelen. In hun spel wisselen meisjes voortdurend af tussen spelen en babbelen of chillen, en tussen het ene en het andere spelletje. Ze spelen doorgaans op een wat andere manier dan jongens, die gemiddeld genomen vaker op één duidelijk spel gericht zijn (een partijtje voetbal bijvoorbeeld). Een gevarieerde inrichting die de combinatie van verschillende activiteiten ondersteunt, vinden zij dan ook ideaal.

Buitenspelen ondersteunen

Ontwikkel een klimaat van een veilige ruimte

Een publieke plek betekent een veilige plek. Een plek waar je je niet op je gemak voelt, daar blijf je niet hangen. Een onveilig gevoel is een echte afknapper. Meisjes komen graag op plekken waar ze zich veilig weten en welkom voelen. Een veilige plek ontwikkel je niet door een bord te hangen met erop: hier is het veilig. Dit vraagt om een brede aanpak waarin zowel ontwerp als beheer en preventie een rol in spelen. Door ruimte te creëren op plekken waar er dingen georganiseerd kunnen worden zoals

een buurtfeest of jeugdwerkactiviteiten creëer je een plek die sneller wordt georganiseerd met gezelligheid en geborgenheid, dan met onveiligheid.

Foto: Dieter Daniels

Leid meisjes naar de pleintjes

Pleintjes, parken, en speelplekken bekend maken bij kinderen in de buurt is een belangrijke voorwaarde voor succes. De drempel om echt naar een plek te gaan, wordt lager als kinderen er al eens geweest zijn. Jeugdwerk, buurtwerk en jeugdwelzijnswerk kunnen daar een grote rol in spelen. Als zij op een plek gaan spelen met kinderen, legitimeert dat voor de kinderen hun aanwezigheid en hun spel op die plek: 'hier mogen we komen'. En het maakt de plek vertrouwd: 'we zijn hier al geweest, we kennen het hier'.

Denk na over inplanting en bereikbaarheid

Meisjes hechten veel belang aan de kwaliteitsvolle inrichting en uitrusting van speelruimte. Maar of ze er ook echt komen, zal in belangrijke mate te maken hebben met de inplanting: ligt het pleintje voldoende dichtbij, is het logisch om er naartoe te gaan? En vooral: is het op een veilige manier bereikbaar? Hoe vaak de kinderen uit de buurt het pleintje mogen en kunnen gebruiken, hangt vooral af van die bredere situering.

Hoe ontwerp je een meisjes-vriendelijke publieke ruimte? Deze ontwerpprincipes helpen je op weg. Klik op het icoontje voor inspirerende voorbeelden.

Ontwerpprincipes

van meisjes voor de publieke ruimte

landschappelijk
denken

plaats voor
ontmoeting

avontuurlijke
speelplekken

zitplekken

speelgroen

bespeelbaar
water

beschutting en
schuilplekken

plaats voor
verbeelding

verlichting

materiaalgebruik

Landschappelijk denken

Iedereen heeft recht op een plek in de publieke ruimte. De (speel)ruimte is echter vaak beperkt. Hierdoor worden plekken sneller geclaimd, meestal door jongens.

Daarom denken meisjes expliciet na over het geheel van een ruimte. Want waar er een meer gedifferentieerd ruimte-aanbod is, is er ook meer plaats voor verschillende doelgroepen.

Daarnaast wisselen meisjes in hun spel voortdurend af tussen spelen en babbelen, en tussen het ene en het andere spelletje. Speel daarop in door de manier waarop (speel)ruimtes zijn ingericht en uitgerust. Variatie is het troefwoord. Qua uitrusting vragen meisjes speelaanleidingen die een gevarieerd gebruik toelaten of aanmoedigen.

Verder vragen meisjes ook open (groene) ruimte die ze zelf kunnen invullen, zoals een groot grasveld of een egale betonnen bodem.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

Plaats voor ontmoeting

Een veilige en verwelkomende publieke ruimte creëer je in de eerste plaats door het ontwikkelen van de juiste sfeer. Het is een plek waar je je thuis voelt en waar het gemakkelijk is om andere kinderen te ontmoeten. Waar verschillende doelgroepen samen kunnen komen.

Zo'n ontmoetingsplek kan je creëren door genoeg zitplekken te voorzien en eveneens een centrale plek, waar bijvoorbeeld een (kinder-)zomerbar of -clubhuis kan komen. Een plek wordt bovendien sneller een ontmoetingsplaats wanneer er ruimte is voor activiteiten zoals danslessen, knutselen of graffitikunst.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

Foto: Carmen De Vos

Avontuurlijke speelplekken

In het spel zijn meisjes vooral op zoek naar avontuur en uitdaging. De hoogste toren beklimmen, natte voeten krijgen in het water. Ook fantasiespel krijgt een belangrijke plaats. Ze hebben het dan vooral over spionage, spoken en andere griezelige thema's.

Wat is daar voor nodig? Avontuurlijk materiaal, zoals snelle glijbanen, hoge torens en een balk over het water. Maar ook plekken waar meisjes creatief kunnen zijn met hun fantasiespel, zoals een spookhuis en verstopplekjes.

**Beweeg over of klik op
de foto's voor meer info**

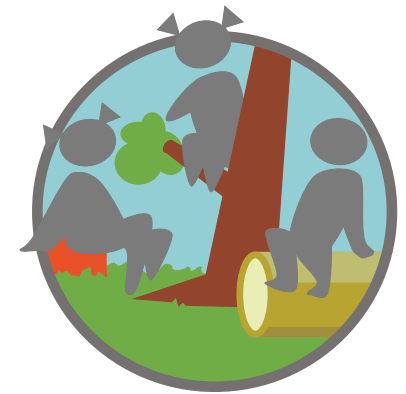
Zitplekken

Meisjes hangen graag rond en zitten graag samen met hun vriendjes of vriendinnetjes. Dat betekent niet dat ze niet willen spelen. Chillen is ook een vorm van spelen. Vooral de verbinding tussen spelen en ontmoeten is belangrijk.

Een gewone bank trekt meisjes dan ook niet meteen aan, het mag een beetje speciaal zijn. Een ideale zitplek zet ook aan tot spelen, door bijvoorbeeld eerst een hoge toren te moeten beklimmen. Maar schommels kunnen net zo goed ook als zitplek dienen.

Zitplekken zijn er om samen met andere mensen op te zitten. Interactie is daarbij belangrijk. Een zitplek zorgt ervoor dat die interactie makkelijk kan gebeuren. Dankzij een ronde bank bijvoorbeeld kan je makkelijk tegen over elkaar zitten.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

Speelgroen

Kinderen spelen graag in het groen. Grasveldjes, heuvels, verstopbosjes, klimbomen... Groen moet er dus net zomaar zijn om enkel naar te kijken. Het moet toegankelijk en speels zijn.

Natuurlijke speelplekken zijn ook plaatsen voor ontdekking. Op zoek naar lieveheersbeestjes of klimmen in een hoge boom om van het uitzicht te genieten.

Groene ruimtes zorgen ook voor rustpunten in een stad en kunnen een plek zijn om je veilig en thuis te voelen.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

Bespeelbaar water

Water wordt door meisjes vaak genoemd als speel- en ontmoetingsplek. Water brengt dan ook verschillende functies samen: het is een plek waar je samen kunt zitten, die schoonheid geeft aan een ruimte, veel natuur binnenbrengt, en die bovenal ook avontuurlijk kan zijn.

Met een boomstam over het water waar je overheen kan, laag water waar je met je voeten in kan, de mogelijkheid om te slingeren over het water, creëer je avontuur bij een waterplek.

Water kan ook zorgen voor romantische plekjes. Waar je met een vriendin rustig kunt babbelen en samen kunt wandelen langs een vijver of rivier.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

"Ik wil een soort stok waar je over moet lopen, met evenwicht. Als je valt, kom je in laag water."

Beschutting en schuilplekken

In de hete zomermaanden of natte wintermaanden is het fijn om voldoende schaduw- en schuilplekken te hebben in de publieke ruimte. Zeker in grote (stenige) open ruimtes is dit een belangrijk tekort.

Dit hoeft geen simpel afdak te zijn, een leuke en mooi ingerichte plek is meer aantrekkelijk voor meisjes en voorkomt dat de plek snel wordt ingenomen door één groep jongeren.

Denk ook goed na over de locatie van een afdak, het kan snel een 'donkere' plek worden, zorg ervoor dat er genoeg sociale controle is en dat het afdak een centrale functie krijgt in een ruimte.

[Beweeg over of klik op de foto's voor meer info](#)

Plaats voor verbeelding

Een belangrijke vorm van spel is creatieve expressie. Dansen, bewegen, zingen, muziek maken, het gebeurt allemaal in de publieke ruimte, als je er ten minste de juiste plaats voor geeft.

Denk hierbij aan een plek die genoeg vrije ruimte biedt, waar er genoeg sociale ruimte is, maar waar je je ook niet bekeken voelt. Een muziekbox waar je een gsm op kunt aansluiten of zelfs een DJ-set maakt het af.

[Beweeg over of klik op de foto's voor meer info](#)

Verlichting

Op veel speelplekken is er te weinig verlichting. Zeker in de wintermaanden geeft dit een onveiligheidsgevoel. Een basis van (straat)verlichting is nodig om meisjes meer vertrouwen te geven in de speel- of ontmoetingsplek.

Daarnaast kan verlichting ingezet worden om een ruimte creatiever en speels te maken. Door bijvoorbeeld een bepaalde sfeer te ontwikkelen of door kinderen zelf lichtjes te laten besturen.

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

“In het grote park kom ik niet graag, als het donker is zijn er alleen maar enge mensen.” [...] “vooral in het grote donkere stuk.”

Materiaalgebruik

Wanneer je een (speel)ruimte ontwikkelt, denk dan ook na over het materiaalgebruik. Meisjes geven aan een voorkeur te hebben voor meer zachte materialen zoals stof of rubber.

Ook kleur speelt een belangrijke rol. Voorkeuren voor kleuren zijn deels afhankelijk van trends, maar het is vooral belangrijk dat de kleuren goed op elkaar afgestemd zijn. En nee, voor meisjes moet het zeker geen roze zijn!

Beweeg over of klik op de foto's voor meer info

kind & samenleving

Colofon

AUTEUR EN GRAFISCH ONTWERP:

Sabine Miedema

Wil je met deze publicatie aan de slag? Doen! Wil je deze publicatie op je eigen website zetten, of illustraties of teksten overnemen voor een website of andere publicatie? Dat kan alleen met uitdrukkelijke toestemming van Kind & Samenleving vzw.

© Kind & Samenleving 2020

www.k-s.be

Wij bedanken alle meisjes die deelnamen aan de participatietrajecten in Gent, Mechelen, Leuven en Antwerpen.

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van de Vlaamse overheid.

FOTO'S EN ILLUSTRATIES:

Kind & Samenleving vzw tenzij anders vermeld

Foto cover: Dieter Daniëls

MET STEUN VAN:

Vlaanderen
verbeelding werkt

Foto: Dieter Daniëls